KOMENDA GŁÓWNA POLICJI
BIURO KADR, SZKOLENIA I OBSŁUGI PRAWNEJ

ul. Puławska 148/150; 02-624 Warszawa; tel. 22 60 142 28 fax 22 60 134 75
biurokadr@policja.gov.pl, biurokadr.kancelaria@policja.gov.pl

Kpp-.5054.../4583/2019

Warszawa, dnia 2 lipca 2019 r.

Dyrektor
Gabinetu Komendanta Głównego Policji

insp. Sławomir LITWIN

Szanowny Panie Dyrektorze

W nawiązaniu do pisma z dnia 13 czerwca 2019 r. l.dz. Gpc-360/345/19 dotyczącego przekazanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich (pismo z dnia 31 maja 2019 r. l.dz. KMP.570.14.2019.RK) informacji o trudnościach w realizacji wizytacji Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur (KMPT) w wybranych jednostkach organizacyjnych Policji oraz wyrażenie stanowiska w sprawie przytoczonych przez Rzecznika argumentów i jednoznacznego rozstrzygnięcia zakresu dostępu KMPT do jednostek Policji przedstawiam poniżej stanowisko w sprawie praw i obowiązków związanych z realizacją zadań KMPT przez Rzecznik i jego przedstawicieli.

W pierwszej kolejności pragnę podnieść, iż poza zakresem kompetencji podległej mi komórki organizacyjnej Komendy Głównej Policji, jak i poza zakresem kompetencji Policji, jest ocena argumentów przytoczonych przez Rzecznika Praw Obywatelskich (dalej „RPO") w piśmie z dnia 31 maja 2019 r. l.dz. KMP.570.14.2019.RK. Każdy organ, tym bardziej organ ochrony prawa, ma prawo przytaczać dowolne argumenty na poparcie swojego stanowiska. Czym innym jest natomiast dokonanie oceny stanu faktycznego (okoliczności sprawy) zaprezentowanego przez RPO w kontekście obowiązujących przepisów prawa, a także określenie praw i obowiązków wynikających z tych przepisów prawa w odniesieniu do tego stanu faktycznego. W rezultacie poniższe stanowisko dotyczy tych kwestii a nie oceny argumentów RPO.

Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur (dalej „KMPT") został ustanowiony jako wykonanie postanowień Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz.U. z 2007 r. nr 30, poz. 192), zwanego dalej „Protokołem do Konwencji w sprawie zakazu tortur" i stanowi krajowy mechanizm prewencji w rozumieniu art. 3 tego Protokołu. Wymieniony art. 3 niniejszego Protokołu stanowi, iż w celu zapobiegania torturom i innemu okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu każde Państwo Strona na poziomie krajowym tworzy, wyznacza bądź utrzymuje już istniejący jeden lub kilka krajowych organów wizytujących (zwanych dalej „krajowym mechanizmem prewencji"). Zgodnie z art. 4 Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur, **każde Państwo Strona zezwala na przeprowadzanie wizyt** zgodnie z niniejszym protokołem **przez mechanizmy**, o których mowa jest **w artykułach** 2 i **3, w jakimkolwiek miejscu pozostającym pod jego jurysdykcją i kontrolą, gdzie przebywają lub mogą przebywać osoby pozbawione wolności** na podstawie polecenia organu władzy publicznej bądź za jego namową, zgodą lub przyzwoleniem **(zwanych dalej „miejscami zatrzymań")**. Wizyty te przeprowadza się w celu wzmocnienia, o ile to konieczne, ochrony tych osób przed torturami oraz innym okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem albo karaniem (ust. 1). Do celów niniejszego protokołu, **pozbawienie wolności oznacza jakąkolwiek formę zatrzymania lub uwięzienia bądź umieszczenia osoby w publicznym lub prywatnym**

miejscu odosobnienia, którego osobie tej nie wolno z własnej woli opuszczać, na mocy polecenia jakiejkolwiek władzy sądowej, administracyjnej lub innej (ust. 2).

Stosownie do art. 19 ww. Protokołu, **krajowym mechanizmom prewencji przyznaje się uprawnienia co najmniej** do: **regularnego sprawdzania sposobu traktowania osób pozbawionych wolności w miejscach zatrzymań** określonych w artykule 4, w celu wzmocnienia, jeśli to niezbędne, ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem albo karaniem (lit. a), przedstawiania rekomendacji właściwym władzom w celu poprawy traktowania oraz warunków osób pozbawionych wolności i zapobiegania torturom oraz innemu okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu, mając na uwadze odpowiednie normy Organizacji Narodów Zjednoczonych (lit. b), przedstawiania propozycji i uwag odnośnie do obowiązujących oraz projektowanych przepisów prawnych (lit. c).

Ponadto zgodnie z art. 20 Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur, **w celu umożliwienia krajowym mechanizmom prewencji wypełniania ich mandatu Państwa** Strony niniejszego protokołu **podejmują się przyznać im**:

a) **dostęp do wszystkich informacji dotyczących liczby osób pozbawionych wolności w miejscach zatrzymań** określonych w artykule 4, jak również **liczby miejsc i ich położenia**,
b) **dostęp do wszystkich informacji dotyczących traktowania tych osób**, jak również **warunków ich zatrzymania**,
c) **dostęp do wszystkich miejsc uwięzienia, ich instalacji i urządzeń**,
d) **możliwość odbywania prywatnych rozmów** bez świadków **z osobami pozbawionymi wolności**, bądź osobiście, bądź poprzez tłumacza, jeśli uznane to zostanie za niezbędne, jak również z każdą inną osobą, co do której krajowy mechanizm prewencji uzna, że może ona dostarczyć stosownych informacji,
e) **swobodę wyboru miejsc**, które zechce odwiedzić, **oraz osób**, z którymi zechce odbyć rozmowy,
f) prawo kontaktowania się z Podkomitetem do spraw prewencji, przesyłania mu informacji oraz spotykania się z nim.

Jak stanowi art. 21 ww. Protokołu żadna władza lub funkcjonariusz nie nakaże, nie zastosuje, nie pozwoli ani nie dopuści do stosowania jakiejkolwiek sankcji przeciwko jakiejkolwiek osobie lub organizacji, za przekazanie krajowemu mechanizmowi prewencji jakiejkolwiek informacji, prawdziwej bądź fałszywej, i żadna taka osoba lub organizacja nie poniesie żadnego uszczerbku w jakikolwiek inny sposób (ust. 1). **Poufne informacje zebrane przez krajowe mechanizmy prewencji są objęte tajemnicą**. Żadne osobiste dane nie zostaną opublikowane bez wyraźnej zgody osoby, której one dotyczą (ust. 2).

Protokół do Konwencji w sprawie zakazu tortur stanowiąc umowę międzynarodową został ratyfikowany przez Rzeczpospolitą Polską za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie zgodnie z art. 89 ust. 1 pkt 2 i 5[1] Konstytucji RP, stanowi część krajowego porządku prawnego i jest bezpośrednio stosowany oraz ma pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli ustawy tej nie da się pogodzić z tym Protokołem (art. 91 ust. 1 i 2[2] Konstytucji RP).

Wykonanie obowiązków Państwa – Rzeczypospolitej Polskiej – w zakresie krajowego mechanizmu prewencji wynikających z przytoczonych powyżej postanowień Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur stanowią przepisy ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2018 r. poz. 2179 oraz z 2019 r. poz. 730), zwanej dalej „ustawą o RPO".W art. 1 ust. 4 ustawa ta stanowi, iż Rzecznik

[1] art. 89 ust. 1 pkt 2 i 5 Konstytucji RP: „Ratyfikacja przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej i jej wypowiedzenie wymaga uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie, jeżeli umowa dotyczy:
2) wolności, praw lub obowiązków obywatelskich określonych w Konstytucji,
5) spraw uregulowanych w ustawie lub w których Konstytucja wymaga ustawy."

[2] art. 91 ust. 1 i 2 Konstytucji RP: „1. Ratyfikowana umowa międzynarodowa, po jej ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, stanowi część krajowego porządku prawnego i jest bezpośrednio stosowana, chyba że jej stosowanie jest uzależnione od wydania ustawy.
2. Umowa międzynarodowa ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie ma pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli ustawy tej nie da się pogodzić z umową.

wykonuje funkcje organu wizytującego do spraw zapobiegania torturom i innemu okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu (krajowy mechanizm prewencji) w rozumieniu Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz.U. z 2007 r. poz. 192). Zgodnie z art. 8 ust. 2 ustawy o RPO Rzecznik regularnie sprawdza sposób traktowania osób pozbawionych wolności. Stosownie do art. 9 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy podjęcie czynności przez Rzecznika następuje z własnej inicjatywy.

W myśl art. 12 ustawy o RPO, podejmując sprawę Rzecznik może: samodzielnie prowadzić postępowanie wyjaśniające (pkt 1), zwrócić się o zbadanie sprawy lub jej części do właściwych organów, w szczególności organów nadzoru, prokuratury, kontroli państwowej, zawodowej lub społecznej (pkt 2) zwrócić się do Sejmu o zlecenie Najwyższej Izbie Kontroli przeprowadzenia kontroli dla zbadania określonej sprawy lub jej części (pkt 3).

Prawa przysługujące RPO w związku z samodzielnym prowadzeniem postepowania wyjaśniającego określa art. 13 ustawy o RPO. Zgodnie z ust. 1 wymienionego przepisu prowadząc postępowanie, o którym mowa w art. 12 pkt 1, Rzecznik ma prawo:

1) zbadać, nawet bez uprzedzenia, każdą sprawę na miejscu;
2) żądać złożenia wyjaśnień, przedstawienia akt każdej sprawy prowadzonej przez naczelne i centralne organy administracji państwowej, organy administracji rządowej, organy organizacji spółdzielczych, społecznych, zawodowych i społeczno-zawodowych oraz organy jednostek organizacyjnych posiadających osobowość prawną, a także organy jednostek samorządu terytorialnego i samorządowych jednostek organizacyjnych;
3) żądać przedłożenia informacji o stanie sprawy prowadzonej przez sądy, a także prokuraturę i inne organy ścigania oraz żądać do wglądu w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich akt sądowych i prokuratorskich oraz akt innych organów ścigania po zakończeniu postępowania i zapadnięciu rozstrzygnięcia;
4) zlecać sporządzanie ekspertyz i opinii.

Natomiast **w art. 13 ust. 1a ustawy o RPO określone zostały szczególne prawa RPO** podczas wykonywania zadania, o którym mowa w art. 8 ust. 2, **tj. podczas wykonywania zadań polegających na regularnym sprawdzaniu sposobu traktowania osób pozbawionych wolności, a tym samym podczas wykonywania mandatu krajowego mechanizmu prewencji**. Jak wynika z art. 13 ust. 1a podczas wykonywania tych zadań **Rzecznik ma również prawo**:

1) **rejestrować dźwięk lub obraz w miejscach, w których przebywają osoby pozbawione wolności,** za zgodą osób, które będą rejestrowane;
2) **odbywać spotkania z osobami pozbawionymi wolności, bez obecności innych osób,** a także **z innymi osobami,** co do których uzna, że mogą dostarczyć istotnych informacji.

Stosownie do art. 13 ust. 1b ustawy o RPO, zarejestrowany obraz i dźwięk: przechowuje się w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich, w pomieszczeniach zabezpieczonych przed dostępem osób nieupoważnionych, przez okres niezbędny w danej sprawie, jednak nie dłużej niż przez 10 lat (pkt 1) oraz udostępnia się osobie, która została zarejestrowana, a także jej przedstawicielowi ustawowemu lub pełnomocnikowi (pkt 2).

Natomiast zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o RPO, w sprawach stanowiących informację niejawną o klauzuli tajności „tajne" lub „ściśle tajne" udzielanie informacji lub umożliwianie Rzecznikowi wglądu do akt następuje na zasadach i w trybie określonych w przepisach o ochronie informacji niejawnych. Stosownie zaś do art. 13 ust. 3 ustawy o RPO, Rzecznik odmawia ujawnienia nazwiska i innych danych osobowych skarżącego, w tym także wobec organów władzy publicznej, jeżeli uzna to za niezbędne dla ochrony wolności, praw i interesów jednostki.

Na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy o RPO organ, organizacja lub instytucja, do których zwróci się Rzecznik, obowiązane są z nim współdziałać i udzielać mu pomocy, a w szczególności:

1) zapewniać dostęp do akt i dokumentów na zasadach określonych w art. 13;
2) udzielać Rzecznikowi żądanych przez niego informacji i wyjaśnień;
3) udzielać wyjaśnień dotyczących podstawy faktycznej i prawnej swoich rozstrzygnięć;

4) ustosunkowywać się do ogólnych ocen, uwag i opinii Rzecznika.

Rzecznik może określić termin, w jakim powinny być dokonane czynności, o których mowa w ust. 1 (art. 17 ust. 2 ustawy o RPO).

Prawa RPO do przetwarzania wszelkich informacji, w tym danych osobowych, określa art. 17c ustawy o RPO. Zgodnie z tym przepisem Rzecznik może przetwarzać wszelkie informacje, w tym dane osobowe, niezbędne do realizacji swoich ustawowych zadań (art. 17 ust. 1). Rzecznik może przetwarzać dane osobowe, o których mowa w art. 9 ust. 1 i art. 10 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.[4)]), wyłącznie w celu ochrony wolności i praw człowieka i obywatela przy realizacji swoich ustawowych zadań (art. 17 ust. 2). Rzecznik dopuszcza do przetwarzania danych osobowych osoby posiadające pisemne upoważnienie. Warunkiem udzielenia upoważnienia jest pisemne zobowiązanie się osoby upoważnianej do zachowania przetwarzanych danych osobowych w poufności (art. 17 ust. 3)

Dodać należy, iż zgodnie z art. 18 pkt 1 ustawy o RPO przepisy ustawy dotyczące ochrony wolności i praw człowieka i obywatela stosuje się również odpowiednio do osób niebędących obywatelami polskimi, znajdujących się pod władzą Rzeczypospolitej Polskiej - w zakresie przysługujących im wolności i praw.

Natomiast zgodnie z art. 20 ust. 1 i 2 ustawy o RPO Rzecznik wykonuje swoje zadania przy pomocy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich (ust. 1) oraz nadaje, w drodze zarządzenia, statut, który określa zadania i organizację Biura (ust. 2).

W myśl § 1 ust. 1 i 2 Statutu Biura Rzecznika Praw Obywatelskich[3], zwanego dalej „Statutem" Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, zwane dalej „Biurem", jest jednostką pomocniczą Rzecznika Praw Obywatelskich, zwanego dalej „Rzecznikiem" oraz Biuro zapewnia wykonywanie zadań Rzecznika określonych w szczególności w ustawie z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2017 r. poz. 958), zwanej dalej „ustawą". Jak stanowi § 2 ust. 1 niniejszego Statutu Rzecznik kieruje Biurem przy pomocy Zastępców Rzecznika. Zgodnie z § 3 ust. 1 Statutu w Biurze działają ustanowieni przez Rzecznika Pełnomocnicy Terenowi. Zaś stosownie do § 4 Statutu pracownicy Biura działają z upoważnienia Rzecznika i w jego imieniu. W myśl § 5 ust. 1 pkt 12 Statutu w skład Biura wchodzi Zespół „Krajowy Mechanizm Prewencji", zwany również: Zespołem „Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur" albo Zespołem „Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur, Okrutnego, Nieludzkiego i Poniżającego Traktowania oraz Karania".

Mając na uwadze powyższe przepisy Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur oraz ustawy o RPO należy stwierdzić, iż Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur (czy też Krajowy Mechanizm Prewencji lub Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur, Okrutnego, Nieludzkiego i Poniżającego Traktowania oraz Karania), zwany „KMPT" stanowi krajowy mechanizm prewencji w rozumieniu art. 3 Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur oraz wykonuje mandat tego mechanizmu polegający na przeprowadzaniu wizyt **jakichkolwiek miejsc** pozostających pod jurysdykcją i kontrolą RP, **gdzie przebywają lub mogą przebywać osoby pozbawione wolności** na podstawie polecenia organu władzy publicznej bądź za jego namową, zgodą lub przyzwoleniem w celu wzmocnienie ochrony tych osób przed torturami oraz innym okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem albo karaniem (art. 4 ust. 1 ww. Protokołu). Funkcje KMPT pełni RPO (art. 1 ust. 4 ustawy o RPO), który wykonuje zadania KMPT przy pomocy Zespołu KMPT wchodzącego w skład Biura RPO. Pracownicy Zespołu KMPT Biura RPO działają z upoważnienia i w imieniu RPO (art. 20 ust. 1 i 2 ustawy o RPO w zw. z § 4 i § 5 ust. 1 pkt 12 Statutu). W ramach zadań KMPT RPO przy pomocy Zespołu KMPT regularnie sprawdza sposób traktowania osób pozbawionych wolności (art. 8 ust. 2 ustawy o RPO). przy czym sprawdzenie sposobu traktowania osób pozbawionych wolności obejmuje osoby

[3] Statut Biura Rzecznika Praw Obywatelskich nadany w drodze zarządzenia Nr 41/2017 Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 8 sierpnia 2017 r. w sprawie nadania Statutu Biuru Rzecznika Praw Obywatelskich, zmienionego zarządzeniem Nr 49/2017 Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 25 września 2017 r., zarządzeniem Nr 23/2018 Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 24 maja 2018 r. oraz zarządzeniem Nr 15/2019 Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 24 kwietnia 2019 r. – dostępny na http://www.bip.brpo.gov.pl/sites/bip/files/atoms/files/Statut%20-%20tekst%20ujednolicony%2006.05.2019.pdf.

pozbawione wolności poprzez jakąkolwiek formę zatrzymania lub uwięzienia bądź umieszczenia osoby w publicznym lub prywatnym miejscu odosobnienia, którego osobie tej nie wolno z własnej woli opuszczać, na mocy polecenia jakiejkolwiek władzy sądowej, administracyjnej lub innej (art. 4 ust. 2 Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur). Przeprowadzenie przez KMPT wizyt miejsc zatrzymania zgodnie z art. 4 Protokołu do Konwencji w sprawie tortur oraz sprawdzenie przez KMPT zgodnie z art. 8 ust. 2 ustawy o RPO i art. 19 lit. a niniejszego Protokołu sposobu traktowania osób pozbawionych wolności obejmuje miejsca zatrzymania (w rozumieniu art. 4 ww. Protokołu) w jednostkach organizacyjne Policji, w których przebywają lub mogą przebywać osoby pozbawione wolności, w tym osoby zatrzymane, doprowadzane w celu wytrzeźwienia lub doprowadzane w innym celu, konwojowane, nieletni zatrzymani i umieszczeni w policyjnych izbach dziecka lub osoby pozbawione wolności na innej podstawie i przebywające w jednostkach organizacyjnych Policji. Wizytacja KMPT obejmuje jakiekolwiek miejsca zatrzymań (uwięzienia) w jednostkach organizacyjnych Policji, w których osoba pozbawiona wolności, w rozumieniu art. 4 ust. 2 Protokołu do Konwencji w sprawie tortur przebywa lub może przebywać, w szczególności są to pomieszczenia w jednostkach organizacyjnych Policji dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoje przejściowe w jednostkach organizacyjnych Policji, tymczasowe pomieszczenia przejściowe oraz policyjne izby dziecka, a także pokoje przesłuchań, lub inne miejsca, w których dokonuje się czynności w odniesieniu do osoby pozbawionej wolności lub z jej udziałem. Mogą to być zatem pokoje lub pomieszczenia służbowe funkcjonariuszy komórek właściwych w sprawach kryminalnych, dochodzeniowo- śledczych lub prewencyjnych, jeżeli w tych pokojach lub pomieszczeniach wykonuje się czynności w stosunku do osób zatrzymanych, doprowadzanych, konwojowanych lub osób pozbawionych wolności w inny sposób i na innej podstawie prawnej. Każde miejsce na terenie jednostki organizacyjnej Policji, w tym pokój lub pomieszczenie, gdzie przebywa lub może przebywać osoba pozbawiona wolności (zatrzymana, doprowadzana, konwojowana lub pozbawiona wolności z innych przyczyn) podlega wizytacji KMPT i sprawdzeniu sposobu traktowania osób pozbawionych wolności w tych miejscach. Protokół do Konwencji w sprawie zakazu tortur w art. 4 wyraźnie stanowi, iż Państwo ma zezwalać na przeprowadzenie wizyt przez krajowy mechanizm prewencji – KMPT - w jakimkolwiek miejscu pozostającym pod jego jurysdykcją i kontrolą, gdzie przebywają lub mogą przebywać osoby pozbawione wolności. Nie może być zatem jakichkolwiek ograniczeń wizytacji przez KMPT miejsc, w których przebywają lub mogą przebywać osoby pozbawione wolności, tym samym organ władzy publicznej nie może stawiać ograniczeń w dostępie KMPT do miejsc zatrzymania, gdzie przebywa lub może przebywać osoba zatrzymana. Pojęcie „miejsca zatrzymania" w Protokole do Konwencji w sprawie zakazu tortur ma szeroki zakres obejmując każde miejsce będące pod jurysdykcją państwa, w którym przebywa lub może przebywać osoba pozbawiona wolności, co należy rozumieć jako wszelkie tereny, działki, obiekty, budynki, lokale, pokoje, pomieszczenia, izby, gabinety, klatki schodowe, szatanie, toalety, kontenery, pojazdy itd., w których przebywają lub potencjalnie mogą przebywać osoby pozbawione wolności na mocy decyzji właściwego organu władzy państwowej (sądu prokuratora lub innego organu). Zatem KMPT posiada mandat do tego by przeprowadzać wizyty w celu wzmocnienia ochrony tych osób przed torturami oraz innym okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem albo karaniem w jednostkach organizacyjnych Policji w odniesieniu do wszelkich miejsc w tych jednostkach, w tym we wszelkich pokojach, pomieszczeniach, izbach, gabinetach lub innych miejscach, gdzie przebywają lub potencjalnie mogą przebywać osoby pozbawione wolności (osoby zatrzymane, osoby doprowadzana, osoby konwojowane lub osoby pozbawione wolności na innej podstawie) niezależnie od tego czy są to pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoje przejściowe, tymczasowe pomieszczenia przejściowe oraz policyjne izby dziecka w jednostkach organizacyjnych Policji, czy pomieszczenia, pokoje lub gabinety służbowe funkcjonariuszy Policji lub pracowników Policji pełniących służbę w danej jednostce organizacyjnej Policji lub należące do Policji, jeżeli w pomieszczeniach, pokojach lub gabinetach przebywają lub mogą przebywać osoby pozbawione wolności. Kryterium decydującym o dostępie KMPT do pomieszczeń, pokoi, gabinetów, izb, czy innych miejsc w jednostce organizacyjnym Policji jest zgodnie z art. 4 Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur jest przebywanie lub możliwość przebywania w danym miejscu – pomieszczeniu, pokoju, gabinecie, izbie itd.- osoby pozbawionej wolności (osoby zatrzymanej, doprowadzanej, konwojowanej lub pozbawionej wolności na innej podstawie). Nie ma zatem znaczenia czy są to pomieszczenia celowo zorganizowane i przeznaczone dla

osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoje przejściowe, tymczasowe pomieszczenia przejściowe, policyjne izby dziecka czy też pomieszczenia służbowe funkcjonariuszy i pracowników Policji danej jednostki organizacyjnej Policji, jeżeli w pomieszczeniach tych przebywają lub mogą i mają możliwość przebywać osoby pozbawione wolności na podstawie decyzji (orzeczenia, polecenia) organu władzy publicznej bądź za jego namową, zgodą lub przyzwoleniem tj. osoby zatrzymane, doprowadzane, konwojowane, umieszczone w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, w pokojach przejściowych, w tymczasowych pomieszczeniach przejściowych lub policyjnych izbach dziecka lub inne osoby, które zostały osoby pozbawione wolności w rozumieniu art. 4 ust. 2 Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur (tj. poprzez jakąkolwiek formę zatrzymania lub uwięzienia bądź umieszczenia osoby w publicznym lub prywatnym miejscu odosobnienia, którego osobie tej nie wolno z własnej woli opuszczać, na mocy polecenia jakiejkolwiek władzy sądowej, administracyjnej lub innej). Zatem KMPT może przeprowadzać wizyty w ramach krajowego mechanizmu prewencji również w pomieszczeniach, pokojach, gabinetach itd. służbowych funkcjonariuszy i pracowników Policji, jeżeli w tych miejscach przebywają lub mogą przebywać osoby pozbawione wolności osoby zatrzymane, doprowadzane, konwojowane, umieszczone w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, w pokojach przejściowych, w tymczasowych pomieszczeniach przejściowych lub policyjnych izbach dziecka lub inne osoby, które zostały osoby pozbawione wolności w rozumieniu art. 4 ust. 2 Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur. Będzie to w szczególności dotyczyło pomieszczeń lub pokoi służbowych, w których osoby zatrzymane są przesłuchiwane lub też mogą być przesłuchiwane osoby zatrzymane, lub wszelkich innych pomieszczeń i pokoi służbowych, w których przeprowadza się czynności wobec osób zatrzymanych, doprowadzanych, konwojowanych, umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, w pokojach przejściowych, w tymczasowych pomieszczeniach przejściowych lub policyjnych izbach dziecka. W rezultacie mogą to być pomieszczenia i pokoje służbowe komórek właściwych w sprawach kryminalnych, dochodzeniowo-śledczych, prewencyjnych, w których przeprowadza się czynności w stosunku lub z udziałem ww. osób pozbawionych wolności. Ponadto wizytacji KMPT będą podlegały także pojazdy służbowe Policji (radiowozy), którymi przewozi się lub mogą być przewożone osoby pozbawione wolności (osoby zatrzymane, doprowadzane, konwojowane lub pozbawione wolności na innej podstawie).

W kontekście powyższe wskazać należy, iż w myśl pojęcia „miejsca zatrzymania" określonego w art. 4 Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur jest zatem areszt śledczy, zakład karny, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich, pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia w jednostkach organizacyjnych Policji, pokoje przejściowe oraz tymczasowe pomieszczenia przejściowe w jednostkach organizacyjnych Policji, policyjne izby dziecka, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, areszty w celu wydalenia, ośrodki strzeżone dla cudzoziemców, pomieszczenia dla osób zatrzymanych przy placówkach Straży Granicznej, szpitale psychiatryczne itd. Nie ulega wątpliwości, że pojęcie „miejsca zatrzymań" obejmuje umieszczenie człowieka na podstawie decyzji (orzeczenie, zarządzenia itp.) sądu, prokuratora lub innego organu w pomieszczeniu zamkniętym, z którego nie może się on z łatwością wydostać w sposób odpowiadający konstrukcji pomieszczenia, jaki i każde pomieszczenie, w którym osoba pozbawiona wolności może przebywać w związku z wykonanymi w stosunku do niej z jej czynnościami służbowymi. W związku z powyższym miejscem zatrzymania w myśl art. 4 ww. Protokołu nie jest jednostka organizacyjna Policji jako taka lecz pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia w jednostkach organizacyjnych Policji, pokoje przejściowe oraz tymczasowe pomieszczenia przejściowe w jednostkach organizacyjnych Policji, policyjne izby dziecka, ale także, jak wskazano już wcześniej, pomieszczenia służbowe, w tym w poszczególnych komórkach organizacyjnych danej jednostki organizacyjnej Policji, zwłaszcza komórek kryminalnych, dochodzeniowo- śledczych, czy prewencyjnych, w których przebywa lub może przebywać osoba pozbawiona wolności. W związku z powyższym przedstawiciel KMPT mają prawo dostępu do wskazanych powyżej pomieszczeń jednostek organizacyjnych Policji. Ponadto przedstawiciel KMPT mają prawo dostępu do pomieszczeń służbowych komórek kryminalnych, dochodzeniowo-śledczych, prewencyjnych lub innych w ramach uprawnień określonych w art. 20 Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur, w szczególności w celu realizacji uprawnienia do dostępu do wszystkich

informacji dotyczących traktowania osób pozbawionych wolności i warunków ich zatrzymania, w tym również poprzez dostęp (wgląd) w akta sprawy lub innej dokumentacji dotyczącej osoby pozbawionej wolności, sposobu jej traktowania oraz warunków jej zatrzymania (przetrzymywania).

Dodać należy i co jest istotne wizytacje Krajowego mechanizmu prewencji z racji sprawowanego mandatu mają charakter prewencyjny, są zatem niezapowiedziane.

W celu realizacji mandatu wynikającego z Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur pracownicy Biura RPO wykonujący zadania KMPT są uprawnieni do:

1) dostępu do wszystkich informacji dotyczących liczby osób pozbawionych wolności w miejscach zatrzymań, jak również liczby miejsc i ich położenia, tj. w przypadku jednostek organizacyjnych Policji dostępu do wszystkich informacji dotyczących liczby osób zatrzymanych, doprowadzonych, konwojowanych, umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, w pokojach przejściowych, w tymczasowych pomieszczeniach przejściowych lub policyjnych izbach dziecka oraz dostępu do informacji o liczbie pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych, policyjnych izb dziecka będących w dyspozycji danej jednostki organizacyjnej Policji, a także o położeniu tych pomieszczeń, pokoi, izb (art. 20 lit. a Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur);
2) dostępu do wszystkich informacji dotyczących traktowania tych osób, jak również warunków ich zatrzymania co będzie obejmowało wszelką dokumentację dotyczącą zatrzymania osoby, doprowadzenia, konwojowania, jej umieszczenia i przebywania w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, w pokojach przejściowych, w tymczasowych pomieszczeniach przejściowych lub policyjnych izbach dziecka, w tym dokumentacji medycznej dotyczącej tych osób, protokołów zatrzymania, protokołów doprowadzenia osoby w celu wytrzeźwienia, wraz z wynikiem badania zawartości alkoholu w organizmie wskazującym na stan nietrzeźwości osoby, wniosków prokuratora o zastosowanie tymczasowego aresztowania osoby zatrzymanej, zaświadczeń lekarskich dotyczących ww. osób, nakazów przyjęcia, przekazania i zwolnienia osób zatrzymanych, na podstawie których osoby te są odpowiednio przyjmowane, przekazywane i zwalniane z pomieszczenia, nakazów wydania osób zatrzymanych, na podstawie których osoby te są wydawane do czynności służbowych, książek przebiegu służby w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, książek ewidencji osób umieszczonych w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, książek wizyt lekarskich, kwitów depozytowych, kart zapoznania z regulaminem pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, notatek służbowych lub raportów dotyczących ww. osób, protokołów z dokonania kontroli osobistej lub innej dokumentacji służbowej z dokonania kontroli osobistej lub sprawdzenia prewencyjnego dotyczącej ww. osób oraz wszelkiej innej dokumentacji dotyczącej traktowania tych osób i warunków ich zatrzymania, a także akt postępowania przygotowawczego, z zastrzeżeniem, iż wgląd do akt postępowania karnego lub dokumentów w tych aktach zawierających informacje niejawne odbywa się na zasadach i w trybie określonym w przepisach o ochronie informacji niejawnych (art. 20 lit. b Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur);
3) dostępu do wszystkich miejsc uwięzienia, ich instalacji i urządzeń, tj. do wszystkich miejsc w jednostce organizacyjnej Policji, w których osoba zatrzymana, doprowadzana, konwojowana przebywa lub może przebywać w związku z wykonywanymi czynnościami w stosunku do tych osób lub z ich udziałem lub w związku z jej umieszczeniem i przebywaniem w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, w pokojach przejściowych, w tymczasowych pomieszczeniach przejściowych lub policyjnych izbach dziecka, a także dostępu do wszelkich urządzeń i instalacji w tych pomieszczeniach, pokojach, izbach, w tym do wszelkich izolatek, pomieszczeń sanitarnych, magazynów, urządzeń do rejestracji obrazu w pomieszczeniach,

pokojach, izbach gdzie przebywają ww. osoby, jak również do pojazdów służbowych Policji, którymi mogą być przewożone ww. osoby (art. 20 lit. c Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur);

4) odbywania prywatnych rozmów bez świadków z osobami pozbawionymi wolności, bądź osobiście, bądź poprzez tłumacza, jak również z każdą inną osobą, co do której przedstawiciele KMPT uznają, że może ona dostarczyć stosownych informacji tj. z osobami zatrzymanymi, doprowadzanymi, konwojowanymi, z osobami umieszczonymi i przebywającymi w jednostkach organizacyjnych Policji w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, w pokojach przejściowych, w tymczasowych pomieszczeniach przejściowych lub policyjnych izbach dziecka, a także z innymi osobami, w tym z funkcjonariuszami Policji lub pracownikami Policji, świadkami lub innymi osobami przebywającymi w jednostce organizacyjnymi Policji, którzy według uznania KMPT mogą przekazać stosowne informacje dotyczące sposobu traktowania osób pozbawionych wolności (art. 20 lit. d Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur);
5) swobody wyboru miejsc, które przedstawiciele KMPT chcą odwiedzić, oraz osób, z którymi chcą przeprowadzić rozmowy a co się z tym wiąże przedstawiciele KMPT sami decydują, które miejsce w jednostce organizacyjnej Policji chcą odwiedzić oraz z którymi osobami chcą przeprowadzić rozmowę, mogą to być zatem pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoje przejściowe, tymczasowe pomieszczenia przejściowe lub policyjne izby dziecka, a także pomieszczenia lub pokoje służbowe funkcjonariuszy i pracowników Policji danej jednostki organizacyjnej Policji lub pojazdy służbowe Policji, jeżeli w pomieszczeniach tych, pokojach lub pojazdach przebywają lub mogą przebywać osoby pozbawione wolności w związku z wykonywanymi w stosunku do tych osób czynnościami służbowymi przez Policję np. przesłuchiwaniem tych osób, kontrolą osobistą, przewożeniem tych osób. przy czym swobodę wyboru miejsc należy rozumieć w ten sposób, iż przedstawiciele KMPT maja prawo żądać i w rezultacie wejść do pomieszczeń, pokoi lub gabinetów służbowych komórek kryminalnych, dochodzeniowo-śledczych lub prewencyjnych, żeby sprawdzić czy nie przebywają tam osoby pozbawione wolności, a także w celu uzyskania dostępu do wszystkich informacji dotyczących traktowania osób pozbawionych oraz warunków ich zatrzymania (art. 20 lit. e Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur).

Ponadto na podstawie ustawy o RPO przy realizacji mandatu wynikającego z Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur pracownikom Biura RPO wykonującym zadania KMPT przysługują następujące prawa:

1) rejestrowania dźwięku lub obraz w miejscach, w których przebywają osoby pozbawione wolności, za zgodą osób, które będą rejestrowane dotyczy to zatem pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych, policyjnych izb dziecka, a także może dotyczyć pomieszczeń lub pokoi służbowych funkcjonariuszy i pracowników Policji, w tym i pojazdów służbowych, w których przebywają lub mogą przebywać osoby pozbawione wolności (art. 13 ust. 1a pkt 1 ustawy o RPO);
2) odbywania spotkań z osobami pozbawionymi wolności, bez obecności innych osób, a także z innymi osobami, co do których uzna, że mogą dostarczyć istotnych informacji, mogą to być osoby zatrzymane, doprowadzane, konwojowane, umieszczone i przebywające w jednostce organizacyjnej Policji w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, w pokojach przejściowych, w tymczasowych pomieszczeniach przejściowych lub w policyjnych izbach dziecka, a także inne osoby, w tym funkcjonariusze i pracownicy Policji, świadkowie, inne osoby przebywające na terenie danej jednostki organizacyjnej Policji (art. 13 ust. 1a pkt 2 ustawy o RPO);
3) przetwarzania wszelkich informacji, w tym danych osobowych, niezbędnych do realizacji ustawowych zadań RPO wynikających z mandatu krajowego mechanizmu prewencji (KMPT) oraz prawo do przetwarzania danych osobowych, o których mowa w art. 9 ust. 1 i art. 10 rozporządzenia PE i Rady

(UE) 2016/679[4] wyłącznie w celu ochrony wolności i praw człowieka i obywatela przy realizacji swoich ustawowych zadań związanych z realizacja zadań krajowego mechanizmu prewencji (KMPT), co oznacza prawo do przetwarzania wszelkich informacji, w tym danych osobowych zawartych w jakiejkolwiek dokumentacji dotyczącej osoby pozbawionej wolności, zatrzymania osoby, doprowadzenia, konwojowania, jej umieszczenia i przebywania w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, w pokojach przejściowych, w tymczasowych pomieszczeniach przejściowych lub policyjnych izbach dziecka, w tym informacji i danych osobowych zawartych w dokumentacji medycznej, aktach postępowania.

W kontekście powyższego wskazać należy, iż uprawnienie przedstawicieli KMPT do dostępu do wszystkich informacji dotyczących liczby osób pozbawionych wolności w miejscach zatrzymania liczby miejsc i ich położenia, uprawnienie dostępu do wszystkich informacji dotyczących traktowania tych osób oraz warunków ich zatrzymania, a także prawo do przetwarzania wszelkich informacji i danych osobowych niezbędnych do realizacji zadań KMPT w zakresie sprawdzania sposobu traktowania osób pozbawionych wolności w miejscach zatrzymań należy rozumieć jako uprawnienie i prawo do dostępu oraz do przetwarzania takich informacji (danych osobowych) niezależnie od formy oraz sposobu ich utrwalenia i przetwarzania. Mogą to być zatem zarówno ww. informacje zawarte w dokumentacji papierowej lub elektronicznej, przetwarzane w postaci papierowej lub elektronicznej, zawarte w materiałach audio, video lub audio-wizualnych np. informacje z monitoringu pomieszczeń w jednostce organizacyjnej Policji. W zakresie uprawnień KMPT dostępu do wszystkich informacji dotyczących traktowania tych osób oraz warunków ich zatrzymania oraz prawa do przetwarzania wszelkich informacji, w tym danych osobowych, niezbędnych do realizacji zadań KMPT w zakresie sprawdzania sposobu traktowania osób pozbawionych wolności w miejscach zatrzymań, wskazać należy, iż dotyczyć to może akt spraw, w tym postępowań przygotowawczych prowadzonych przez Policję, a także akt postepowań karnych prowadzonych przez prokuraturę lub sądy, jeżeli akta tych spraw znajdują się w jednostce organizacyjnej Policji podlegającej wizytacji KMPT oraz jeżeli akta te dotyczą osób pozbawionych wolności przebywających, lub które przebywały w miejscach zatrzymań (w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, w pokojach przejściowych, w tymczasowych pomieszczeniach przejściowych lub w policyjnych izbach dziecka), w danej jednostce organizacyjnej Policji. W aktach spraw, w tym w aktach postępowania przygotowawczego będą znajdować się bowiem informacje dotyczące zatrzymania osoby, a co się, z tym wiąże informacje dotyczące warunków zatrzymania i sposobu traktowania osoby zatrzymanej m.in. podczas zatrzymania i po jego zatrzymaniu, a co się z tym wiąże informacje niezbędne RPO i przedstawicielom KMPT do realizacji zadań krajowego mechanizmu prewencji. Ponadto w odniesieniu do powyższych praw przedstawicieli KMPT do przetwarzania wszelkich informacji ,w tym danych osobowych, niezbędnych do realizacji zadań KMPT dotyczących sprawdzania sposobu traktowania osób pozbawionych wolności w miejscach zatrzymań (art. 17c ust. 1 i 2 ustawy o RPO) oraz w zakresie uprawnienia przedstawicieli KMPT do dostępu do wszystkich informacji dotyczących traktowania tych osób, jak również warunków ich zatrzymania wskazać należy, iż w takim przypadku gdy akta sprawy lub informacje zawierają informacje niejawne o klauzuli „tajne" lub „ściśle tajne" informacji oraz wglądu do akt pracownikom Biura RPO wykonującym zadania KMPT (o ile udzielenie takich informacji jest niezbędne dla zadań KMPT) udziela się na zasadach i w trybie określonym w przepisach o ochronie informacji niejawnych. Niniejsze wynika po pierwsze z art. 13 ust. 2 ustawy o RPO, który stawia wymóg, iż sprawach stanowiących informację niejawną o klauzuli tajności „tajne" lub „ściśle tajne" udzielanie informacji lub umożliwianie Rzecznikowi (w tym i przedstawicielom KMPT upoważnionym przez RPO i działającym w jego imieniu) wglądu do akt odbywa się na zasadach i w trybie określonych w przepisach o ochronie informacji niejawnych. Oznacza to, iż w przypadku gdy akta postępowanie przygotowawczego lub informacje, które mają być udzielone zgodnie art. 20 lit. b Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur na żądanie przedstawicieli KMPT będą zawierały informacje niejawne o klauzuli „tajne" lub „ściśle tajne",

4 rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.)

wówczas udzielenie informacji i wgląd do akt przedstawicieli KMPT odbywa się zgodnie z przepisami ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 742), zwanej dalej „u.o.i.n.". A zatem udzielenie informacji lub wgląd do akt sprawy (postępowania przygotowawczego) zawierające informacje niejawne o klauzuli „tajne" lub „ściśle tajne" może nastąpić, jeżeli przedstawiciele KMPT posiadają poświadczenie bezpieczeństwa uprawniające do dostępu odpowiednio do informacji niejawnych o klauzuli „tajne" lub „ściśle tajne". W takim przypadku udostepnienie informacji niejawnych przedstawicielom KMPT następuje zgodnie z art. 4 ust. 1 u.o.i.n. tj. osobie dającej rękojmię zachowania tajemnicy i w zakresie niezbędnym do wykonania pracy na zajmowanym stanowisku oraz wykonania czynności zleconych. Natomiast w przypadku gdy przedstawiciele KMPT nie posiadają poświadczenia bezpieczeństwa uprawniającego do dostępu do informacji niejawnych o odpowiedniej klauzuli tajności „tajne" lub „ściśle tajne", w takim przypadku zgodnie z art. 34 ust. 5 pkt 2 u.o.i.n. kierownik urzędu centralnego (tj. Komendant Główny Policji) może w szczególnie uzasadnionych przypadkach wyrazić pisemną zgodę na jednorazowe udostępnienie określonych informacji niejawnych, z zastrzeżeniem, iż w przypadku akt spraw (postepowań karnych) zawierających informacje niejawne o klauzuli „tajne" lub „ściśle tajne" toczących się przed sądem lub prokuratorem wgląd w akta takich spraw zawierające ww. informacje niejawne odbywa na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego (art. 34 ust. 5 pkt 2 w zw. z art. 4 ust. 2 u.o.i.n.).

W kontekście powyższego należy również zauważyć, iż zgodnie z art. 4 ust. 3 u.o.i.n. jeżeli przepisy odrębnych ustaw uprawniają organy, służby lub instytucje albo ich upoważnionych pracowników do dokonywania kontroli, w szczególności do swobodnego dostępu do pomieszczeń i materiałów, a jej zakres dotyczy informacji niejawnych, uprawnienia te są realizowane z zachowaniem przepisów niniejszej ustawy. Takimi odrębnymi przepisami są przepisy art. 8 ust. 2 w zw. z art. 13 ust. 1 pkt 1 i ust. 1a ustawy o RPO wraz z przepisami Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur w zakresie przeprowadzania wizyt krajowego mechanizmu prewencji – KMPT - w celu wzmocnienia ochrony osób pozbawionych wolności przed torturami oraz innym okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem albo karaniem polegająca na sprawdzaniu sposobu traktowania osób pozbawionych wolności. Wizytacja prowadzona przez KMPT oraz uprawnienia w ramach tych wizytacji do dostępu do wszystkich miejsc uwięzienia, ich instalacji i urządzeń oraz swobody wyboru miejsc, które zechce odwiedzić spełnia przesłanki „dokonywania kontroli" w rozumieniu art. 4 ust. 3 u.o.i.n., zwłaszcza biorąc pod uwagę swobodny dostęp do pomieszczeń tj. miejsc zatrzymań, w których przebywają osoby pozbawione wolności, a co się z tym wiąże jeżeli zakres wizytacji KMPT dotyczy również dostępu do informacji niejawnych zawartych np. w aktach postępowania przygotowawczego lub w innej dokumentacji dotyczącej traktowania osoby pozbawionej wolności i warunków jej zatrzymania, to w takim przypadku uprawnienia upoważnionych przedstawicieli KMPT do dostępu do informacji niejawnych, w tym oznaczonych również klauzulą „zastrzeżone" lub „poufne", również zgodnie z art. 4 ust. 3 u.o.i.n. powinny być realizowane z zachowaniem przepisów o ochronie informacji niejawnych.

W związku z powyższym stwierdzić należy, iż podczas wizytacji KMPT związanej z dostępem do informacji niejawnych (w aktach sprawy lub w innej dokumentacji) zastosowanie będą miały zarówno przepisy art. 13 ust. 2 ustawy o RPO jak i przepisy art. 4 ust. 3 u.o.i.n. Przepis art. 13 ust. 2 ustawy o RPO nie wyłącza bowiem stosowania art. 4 ust. 3 u.o.i.n., który dotyczy stosowania u.o.i.n. przy wykonywaniu uprawnień organów oraz upoważnionych przedstawicieli do dokonywania kontroli, w szczególności do swobodnego dostępu do pomieszczeń i materiałów. Takim rodzajem kontroli jest de facto wizytacja miejsc zatrzymań, w rozumieniu art. 4 Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur, przeprowadzana przez krajowe mechanizmy prewencji – KMPT. W przypadku takich kontroli – wizytacji, wiążących się ze swobodnym dostępem do wszystkich miejsc uwięzienia, ich instalacji i urządzeń oraz swobodnym wyborem miejsc do wizytacji, a także z dostępem do wszystkich informacji dotyczących traktowania osób pozbawionych wolności i warunków ich zatrzymania zakres wizytacji może dotyczyć informacji niejawnych zawartych w dokumentacji dotyczącej osoby pozbawionej wolności lub w aktach spraw, postępowania przygotowawczego. W konsekwencji, jeżeli wizytacja KMPT w jednostce organizacyjnej Policji obejmuje swoim zakresem dostęp do informacji niejawnych to do dostępu do informacji niejawnych w trakcie wizytacji KMPT zastosowanie będą miały również przepisy art. 4 ust. 3 nakazujące zachowanie przepisów u.o.i.n. przy dokonywaniu kontroli obejmujących zakres dostęp do informacji niejawnych. Jeżeli podczas kontroli – wizytacji KMPT będzie konieczność udzielenia informacje lub wglądu do akt a będzie to związane z dostępem do informacji

niejawnych o klauzuli tajności „tajne" lub „ściśle tajne" zastosowanie będzie miał art. 13 ust. 2 ustawy o RPO w zw. z art. 4 ust. 3 u.o.i.n. a w przypadku gdy podczas kontroli – wizytacji KMPT będzie istniała konieczność udzielenia informacji lub udzielenia wglądu do akt zawierających informacje niejawne o klauzuli tajności „zastrzeżone" lub „poufne" zastosowanie znajdzie i tak art. 4 ust. 3 u.o.i.n. a co się z tym wiąże przepisy u.o.i.n. w zakresie udostępniania informacji niejawnych. Zatem udostepnienie informacji niejawnych przedstawicielom KMPT podczas wykonywania zadań krajowego mechanizmu prewencji może odbywać się na zasadach określonych w u.o.i.n., na zasadach tożsamych jak w przypadku udostępniania informacji lub wglądu do akt zawierających informacje niejawne o klauzuli tajności „tajne" lub „ściśle tajne", Tym samym, jak wskazano powyżej udzielenie informacji niejawnych, w tym wglądu do akt sprawy (postepowania przygotowawczego) dotyczących osoby pozbawionej wolności przebywającej w miejscu zatrzymana w jednostce organizacyjnej Policji podczas wizytacji przez KMPT miejsc zatrzymania w jednostkach organizacyjnych Policji może nastąpić, jeżeli przedstawiciele KMPT posiadają poświadczenie bezpieczeństwa uprawniające do dostępu do informacji niejawnych o odpowiedniej klauzuli tajności. W takim przypadku udostepnienie informacji niejawnych przedstawicielom KMPT następuje zgodnie z art. 4 ust. 1 u.o.i.n. tj. osobie dającej rękojmię zachowania tajemnicy i w zakresie niezbędnym do wykonania pracy na zajmowanym stanowisku oraz wykonania czynności zleconych. Wizytacja KPMT przeprowadzana przez pracowników Biura RPO wykonujących zadania KMPT w zakresie sprawdzania sposobu traktowania osób pozbawionych wolności stanowi bowiem w rozumieniu art. 4 ust. 1 wykonywanie pracy na zajmowanym stanowisku lub czynności zleconych uprawniające do dostępu do informacji niejawnych osobie dającej rękojmię zachowania tajemnicy, czyli posiadającej poświadczenie bezpieczeństwa. Natomiast w przypadku gdy przedstawiciele KMPT nie posiadają poświadczenia bezpieczeństwa uprawniającego do dostępu do informacji niejawnych o odpowiedniej klauzuli tajności („zastrzeżone", „poufne", „tajne", „ściśle tajne"), w takim przypadku zgodnie z art. 34 ust. 5 pkt 2 u.o.i.n. kierownik urzędu centralnego (tj. Komendant Główny Policji) może w szczególnie uzasadnionych przypadkach wyrazić pisemną zgodę na jednorazowe udostępnienie określonych informacji niejawnych, z zastrzeżeniem, iż w przypadku akt spraw (postepowań karnych) zawierających informacje niejawne toczących się przed sądem lub prokuratorem wgląd w akta takich spraw zawierające ww. informacje niejawne odbywa na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego (art. 34 ust. 5 pkt 2 w zw. z art. 4 ust. 2 u.o.i.n.).

Dodać należy, iż przepisy art. 4 ust. 3 u.o.i.n. oraz art. 13 ust. 2 ustawy o RPO nie ograniczają uprawnień określonych w art., 20 Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur i nie stoją w sprzeczności z tymi przepisami lecz określają zasady dostępu do informacji niejawnych, o ile w ramach krajowego mechanizmu prewencji zaistnieje konieczność dostępu do takich informacji ze względu na, to że w ramach uprawnień dostępu do informacji określonych w art. 20 lit. a, b lub c ww. Protokołu, część informacji stanowi informacje niejawne objęte zakresem uprawnień dostępu wynikającego z tych przepisów.

Jednocześnie wskazać należy, iż przepisy u.o.i.n. nie uniemożliwiają oraz nie stanowią podstawy odmowy dostępu – wejścia przedstawicieli KMPT – do jednostek organizacyjnych Policji, w tym do pomieszczeń i pokoi znajdujących się w strefach ochronnych ustanowionych na podstawie u.o.i.n. Dostęp osób do tych stref odbywa się zgodnie z przepisami o ochronie informacji niejawnych, w tym w ramach kontroli dostępu (w tym poprzez równoważne mechanizmów kontroli względem kontroli przez osobę uprawnioną), z tym zastrzeżeniem, że należy uwzględnić mandat KMPT i uprawnienia przedstawicieli KMPT określone w 20 lit. c, d i e Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur oraz prawa określone w art. 13 ust. 1a pkt 2 ustawy o RPO. Zaś dostęp przedstawicieli KMPT do materiałów lub informacji stanowiących informacji niejawnych odbywa się zgodne z powyższymi zasadami.

Dostęp do akt postępowania przygotowawczego podczas wykonywania mandatu KMPT.

Odnosząc się do udzielania przedstawicielom KMPT dostępu, czy też wglądu w akta postępowania przygotowawczego (nie zawierających informacji niejawnych) podczas przeprowadzania wizyt KMPT w ramach uprawnień określonych w art. 20 lit. b Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur oraz prawa określonych w art. 17c ust. 1 i 2 w. zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o RPO i art. 19 lit. a niniejszego Protokołu stwierdzić należy, iż dostęp (wgląd) w akta postępowania przygotowawczego mieści się w zakresie

uprawnienia dostępu do wszystkich informacji dotyczących sposobu traktowania osób pozbawionych wolności (zatrzymanych) oraz warunkach ich zatrzymania (przetrzymywania, uwięzienia), a także w zakresie prawa do przetwarzania wszelkich informacji i danych osobowych, niezbędnych do sprawdzania sposobu traktowania osób pozbawionych wolności w miejscach zatrzymań. Dostęp (wgląd) w akta postępowania przygotowawczego odbywa się na miejscu w jednostce organizacyjnej Policji w trakcie prowadzonej wizytacji KMPT i nie wymaga uzyskania zgody prokuratora lub innego organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze, czy też zgody sądu na dostęp do akt w celu uzyskania ww. informacji. Przepisy art. 20 lit. b Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur oraz art. 17c ust. 1 i 2 w. zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o RPO i art. 19 lit. a niniejszego Protokołu są przepisami szczególnymi względem przepisów art. 156 Kodeksu postępowania karnego oraz przepisy te stanowią samodzielną i odrębną od przepisów Kodeksu postępowanie karnego podstawę do uzyskania przez RPO oraz przedstawicieli KMPT wglądu w akta postępowania przygotowawczego na miejscu w ramach realizowanych zadań krajowego mechanizmu prewencji i sprawdzania sposobu traktowania osób pozbawionych wolności w miejscu zatrzymań w jednostkach organizacyjnych Policji. Art. 20 lit. b Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur oraz art. 17c ust. 1 i 2 w. zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o RPO i art. 19 lit. a niniejszego Protokołu pozwala RPO i upoważnionym przez niego pracownikom Biura RPO realizującym zadania KMPT na dostęp do wszystkich informacji dotyczących sposobu traktowania osób pozbawionych wolności i warunków ich zatrzymania, na miejscu bez uprzedzenia kierownika jednostki organizacyjnej Policji o zamiarze przeprowadzenia wizytacji, jak również na dostęp do takich informacji niezależnie od rodzaju dokumentacji, w której się znajdują, w tym mogą to być akta postepowania przygotowawczego lub inna dokumentacja, w której znajdują się informacje dotyczące osób pozbawionych wolności, traktowania tych osób oraz warunków ich zatrzymania. Przy czym wskazać należy, iż dostęp do akt postępowania przygotowawczego, czy też do innego rodzaju dokumentacji w zakresie sposobu traktowania osób pozbawionych wolności w ramach realizacji zadań KMPT nie ma charakteru interwencyjnego, w konkretnej sprawie, lecz wiąże się co do zasady z uzyskaniem dostępu do informacji z akt sprawy (postepowania przygotowawczego) dotyczących zatrzymania osoby, w tym okoliczności zatrzymania, przyczyn zatrzymania, zastosowanych środków przymusu bezpośrednio, zabezpieczenia i zachowania praw zatrzymanego, w tym zapewnienia obrońcy, sprawdzenia czy osoba zatrzymania została pouczona o przysługujących jej prawach itp.

Wskazać należy, iż uprawnienie z art. 20 lit. b Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur do dostępu do wszystkich informacji dotyczących sposobu traktowania osób pozbawionych wolności (zatrzymanych) oraz warunkach ich zatrzymania (przetrzymywania, uwięzienia), w tym poprzez wgląd (dostęp) do dokumentacji i akt sprawy, które mogą stanowić akta postępowania przygotowawczego jest odrębnym prawem od prawa żądania przedłożenia informacji o stanie sprawy prowadzonej przez sądy, a także prokuraturę i inne organy ścigania oraz żądania do wglądu w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich akt sądowych i prokuratorskich oraz akt innych organów ścigania po zakończeniu postępowania i zapadnięciu rozstrzygnięcia tj. prawa określonego w art. 13 ust. 1 pkt 3 ustawy o RPO. Prawo z art. 13 ust. 1 pkt 3 ustawy o RPO dotyczy bowiem przedstawienia o stanie sprawy prowadzonej przez sądy, prokuraturę czy inne organy ścigania w przypadkach podejmowania przez RPO interwencji w konkretnych sprawach, gdy sprawa dotyczy przedłożenia pisemnych informacji o stanie sprawy prowadzonej przez sąd, prokuraturę oraz, gdy sprawa nie jest badana na miejscu (w sądzie, jednostce organizacyjnej prokuratury, jednostce organizacyjnej Policji), podczas czynności kontrolnych przez RPO lub przedstawicieli RPO, a jest przedmiotem prowadzonych postępowania wyjaśniającego przez RPO w Biurze RPO. W związku z powyższym przepis art. 13 ust. 1 pkt 3 ustawy o RPO nie może stanowić podstawy odmowy udzielenia RPO lub przedstawicielom RPO realizującym zadania KMPT wglądu w akta postępowania przygotowawczego podczas realizowanych przez nich wizytacji krajowego mechanizmu prewencji i sprawdzania sposobu traktowania osób pozbawionych poprzez dostęp do wszystkich informacji dotyczących zatrzymania osoby lub pozbawienia wolności osób, w tym warunków ich zatrzymania i sposobu traktowania, w miejscach zatrzymań w jednostce organizacyjnej Policji tj. na miejscu w wizytowanych jednostkach organizacyjnych Policji. Ponadto przepis art. 13 ust. 1 pkt 3 ustawy o RPO, czy też przepisy Kodeksu postępowania karnego nie mogą być podstawą do odmowy lub uzależniania udzielenia wglądu do akt postępowania przygotowawczego od zgody prokuratora lub innego organu prowadzącego postępowanie karne, w przypadku gdy przedstawiciele KMPT wizytują miejsca zatrzymań w jednostkach

organizacyjnych Policji i korzystają z uprawnień określonych w art. 20 lit. b Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur w zakresie dostępu do informacji dotyczących sposobu traktowania osób zatrzymanych (osób pozbawionych wolności) na miejscu w jednostce organizacyjnej Policji w ramach wykonywania mandatu krajowego mechanizmu prewencji.

Odnosząc się do prawa określonego w art. 13 ust. 1a pkt 1 ustawy o RPO do rejestrowania dźwięku lub obrazu w miejscach, w których przebywają osoby pozbawione wolności, za zgodą osób, które będą rejestrowane wskazać należy, iż prawo to dotyczy miejsc zatrzymań w myśl art. 4 ww. Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur a zatem pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia w jednostkach organizacyjnych Policji, pokoi przejściowych oraz tymczasowych pomieszczeń przejściowych w jednostkach organizacyjnych Policji, policyjnych izb dziecka, a także inne pomieszczeń, w tym pokoi, izb, korytarzy, gabinetów, magazynów, a także pojazdów, w których osoba pozbawiona wolności (zatrzymany, doprowadzany, konwojowany lub osoba pozbawiona wolności z innych przyczyn i na innej podstawie) może przebywać w związku z wykonanymi w stosunku do niej z jej czynnościami służbowymi, w tym mogą to być pomieszczenia służbowe w poszczególnych komórkach organizacyjnej danej jednostki organizacyjnej Policji.

Należy również pamiętać, iż w ramach realizacji zadań KMPT wynikających z Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur oraz ustawy o RPO, w świetle art. 17 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o RPO, organy, a zatem również organy Policji (Policja) mają obowiązek współdziałać i udzielać pomocy RPO oraz tym samym pracownikom Biura RPO realizującym z upoważnienia i w imieniu RPO zadania KMPT, w tym zapewniać dostęp do akt i dokumentów na zasadach określonych w art. 13 oraz udzielać Rzecznikowi żądanych przez niego informacji i wyjaśnień.

Warto wskazać, iż przedstawiciele RPO realizujący wizytacje w ramach krajowego mechanizmu prewencji powinni legitymować się upoważnieniem RPO do realizacji zadań KMPT.

W kontekście powyższej analizy obowiązujących przepisów prawa dotyczących uprawnień i praw RPO i przedstawicieli Biura RPO realizujących zadania KMPT oraz okoliczności przedstawionych przez Zastępcę RPO w piśmie z dnia 31 maja 2019 r. l.dz. KMP.570.14.2019.RK wskazać należy, iż przedstawiciele KMPT jako przedstawiciele RPO wizytujący wskazane w tym piśmie jednostki organizacyjnej Policji posiadali i posiadają umocowanie prawne do realizacji czynności wskazanych w tym piśmie, w tym także w sposób przedstawiony przez Zastępcę RPO w ww. piśmie. Opisane zaś przypadki odmowy udzielenia dostępu, czy do pomieszczeń wydziału kryminalnego, czy do akt postępowania przygotowawczego nie miały umocowania w przepisach prawa.

Mając na uwadze powyższe zasadnym działaniem byłoby skierowanie do jednostek organizacyjnych Policji wystąpienia w zakresie praw i obowiązków związanych z realizacją zadań KMPT przez RPO i jego przedstawicieli oraz zasad ich realizacji w jednostkach organizacyjnych Policji.

z upoważnienia

DYREKTOR
Biura Kadr, Szkolenia i Obsługi Prawnej
Komendy Głównej Policji
insp. Jarosław SIEKIERSKI

Wykonano w 1 egz.:
Do adresata przesłano za pomocą środków komunikacji elektronicznej.
wyk. Edyta Gołąb tel. 72 114 15

Raport transmisji

Numer faksu 12185
Nazwa lokalna
Nazwa faksu WPP BKSiOP KGP

Praca została wysłana.
Rozmiar oryginału: A4

KOMENDA GŁÓWNA POLICJI
BIURO KADR, SZKOLENIA I OBSŁUGI PRAWNEJ

ul. Puławska 148/150; 02-624 Warszawa; tel. 22 60 142 28 fax 22 60 134 75
biurokadr@policja.gov.pl, biurokadr.kancelaria@policja.gov.pl

Kpp-5054.../4583/2019

Warszawa, dnia 2 lipca 2019 r.

Dyrektor
Gabinetu Komendanta Głównego Policji

insp. Sławomir LITWIN

W nawiązaniu do pisma z dnia 13 czerwca 2019 r. l.dz. Gpc-360/345/19 dotyczącego przekazanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich (pismo z dnia 31 maja 2019 r. l.dz. KMP.570.14.2019.RK) informacji o trudnościach w realizacji wizytacji Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur (KMPT) w wybranych jednostkach organizacyjnych Policji oraz wyrażenie stanowiska w sprawie przytoczonych przez Rzecznika argumentów i jednoznacznego rozstrzygnięcia zakresu dostępu KMPT do jednostek Policji przedstawiam poniżej stanowisko w sprawie praw i obowiązków związanych z realizacją zadań KMPT przez Rzecznik i jego przedstawicieli.

W pierwszej kolejności pragnę podnieść, iż poza zakresem kompetencji podległej mi komórki organizacyjnej Komendy Głównej Policji, jak i poza zakresem kompetencji Policji, jest ocena argumentów przytoczonych przez Rzecznika Praw Obywatelskich (dalej „RPO") w piśmie z dnia 31 maja 2019 r. l.dz. KMP.570.14.2019.RK. Każdy organ, tym bardziej organ ochrony prawa, ma prawo przytaczać dowolne argumenty na poparcie swojego stanowiska. Czym innym jest natomiast dokonanie oceny stanu faktycznego (okoliczności sprawy) zaprezentowanego przez RPO w kontekście obowiązujących przepisów prawa, a także określenie praw i obowiązków wynikających z tych przepisów prawa w odniesieniu do tego stanu faktycznego. W rezultacie poniższe stanowisko dotyczy tych kwestii a nie oceny argumentów RPO.

Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur (dalej „KMPT") został ustanowiony jako wykonanie postanowień Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz.U. z 2007 r. nr 30, poz. 192), zwanego dalej „Protokołem do Konwencji w sprawie zakazu tortur" i stanowi krajowy mechanizm prewencji w rozumieniu art. 3 tego Protokołu. Wymieniony art. 3 niniejszego Protokołu stanowi, iż w celu zapobiegania torturom i innemu okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu każde Państwo Strona na poziomie krajowym tworzy, wyznacza bądź utrzymuje już istniejący jeden lub kilka krajowych organów wizytujących (zwanych dalej „krajowym mechanizmem prewencji"). Zgodnie z art. 4 Protokołu do Konwencji w sprawie zakazu tortur, **każde Państwo Strona zezwala na przeprowadzanie wizyt** zgodnie z niniejszym protokołem **przez mechanizmy**, o których mowa jest **w artykułach** 2 i **3, w jakimkolwiek miejscu pozostającym pod jego jurysdykcją i kontrolą, gdzie przebywają lub mogą przebywać osoby pozbawione wolności** na podstawie polecenia organu władzy publicznej bądź za jego namową, zgodą lub przyzwoleniem (**zwanych dalej „miejscami zatrzymań"**). Wizyty te przeprowadza się w celu wzmocnienia, o **ile** to konieczne, ochrony tych osób przed torturami oraz innym okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem albo karaniem (ust. 1). Do celów niniejszego protokołu, pozbawienie wolności oznacza **jakąkolwiek formę zatrzymania lub uwięzienia bądź umieszczenia osoby w publicznym lub prywatnym**

Nr	Praca	Zdalna stacja	Data i godzina rozpoczęcia	Czas trw.	Str.	Protokół	Zawartość	Stan
1	6703	Gabinet KGP	7- 2; 10:04	2:35	13/13	Super G3		Ukończona

Wydrukowano dnia : 02/07/2019 10:07

Copyright © 2016 Xerox Corporation. Wszystkie prawa zastrzeżone. Xerox® i graficzny znak towarowy XEROX® i VersaLink® są znakami handlowymi firmy Xerox Corporation w Stanach Zjednoczonych i/ lub innych krajach.